

Datum : 8 augustus 2019
Kenmerk : 20190009
Aan : het college van B en W van de Gemeente Oss
Betreft : Gevraagd Advies Koersdocument opvang, ondersteuning en zorg bij psychische kwetsbaarheid

Geacht college,

Op 15 juli 2019 ontving de Adviesraad Sociaal Domein het laatste concept van genoemd Koersdocument met het verzoek tot het uitbrengen van een advies voor 11 september 2019.

In een toelichting op het verzoek tot het uitbrengen van een advies vanuit de Adviesraad Sociaal Domein(ASD) Oss stelde uw ambtenaar concreet de volgende vragen:

1. *Biedt de nieuwe koers een antwoord op de problemen in de zorg en ondersteuning die inwoners met een psychische kwetsbaarheid in onze regio ervaren?*
2. *Welke op-en/of aanmerkingen heeft u op dit document?*
3. *Welke aandachtspunten heeft u voor de uitvoering van de nieuwe koers?*

In ons vooroverleg met uw ambtenaar is het Koersdocument in een paar conceptversies doorgesproken. Tevens werd het document toegelicht op een bijeenkomst met de regionale Adviesraden Sociaal Domein.

Dit heeft geleid tot een versie, zoals die nu voor ons ligt, waarin we veel van door ons in de vooroverleggen gemaakte opmerkingen verwerkt zien.

We zijn verheugd dat we tijdig meegenomen werden in het ontwikkelproces en de gezamenlijke inspanning tot dit resultaat heeft geleid.

Met dit advies hopen we u

- voldoende en duidelijk antwoord te geven op boven gestelde vragen;
- aanvullend advies te geven opdat de ambitie welke dit Koersdocument nastreeft op het bieden van goede opvang, ondersteuning en zorg aan inwoners met een psychische kwetsbaarheid ook waar gemaakt kan worden.

Algemeen:

Het Koersdocument straalt een hoog ambitieniveau uit. Wij vinden dit prijzenswaardig. De samenwerkende regionale gemeenten tonen hiermee aan het belang te zien voor goede regelingen en beschikbaarheid van voorzieningen rondom ondersteuning, opvang en zorg voor hun psychisch kwetsbare inwoners.

Wij realiseren ons dat dit Koersdocument een notitie op hoofdlijnen is. Veel zal later nog moeten worden uitgewerkt in een regionaal of lokaal uitwerkingsplan.

De ASD Oss stelt het op prijs bij die verdere uitwerking betrokken te gaan worden en wil daarover later graag een aanvullend advies uitbrengen.

Wij gaan er van uit dat de ambitie die dit document uitstraalt straks in het uitwerkingsplan in heldere uitgangspunten en plannen geconcretiseerd wordt. Ambitie moet leiden tot een gewenst en toetsbaar doel. Niet alles is immers mogelijk en haalbaar. Maar durf aan te geven wat in termen van tijd, geld en (politieke) wil van gemeente en de samenwerkende partners tot de mogelijkheden behoort. Dat biedt de burger helderheid en zekerheid en leidt niet tot niet waar te maken en dus loze beloften.

Wij stellen overigens vragen bij de titel van dit Koersdocument. Psychische kwetsbaarheid is een eufemistische beschrijving van wat gewoon een psychische aandoening is. Zoals elke ziekte kan deze tijdelijk of chronisch zijn. Zo is EPA de afkorting voor Ernstige Psychiatrische Aandoening en niet van ernstige *Psychische* Aandoening.

Er zijn heel veel gespecialiseerde hulpverleners werkzaam met psychisch zieken. Psychiaters, psychologen, psychiatrische verpleegkundigen etc. zijn bij uitstek deskundig op dit terrein. Hun ervaring en deskundigheid zien wij niet terug in de opzet van de teams in de wijk. Het lijkt ons goed om de mening van deze beroepsgroep over de aanpak zoals voorgestaan in dit Koersdocument te kennen. Ongetwijfeld zullen zij nog waardevolle adviezen kunnen geven.

Opmerkingen/aanbevelingen:

Voorlopig beperken wij ons tot enkele zaken, die ons opvielen bij het bestuderen en bespreken van het koersdocument:

In de inleiding wordt gesproken over sociale inclusie als doel. Het zou beter zijn hier te spreken over inclusie. Het meedoen speelt immers ook een rol. Dat sociale inclusie betekent: het opvangen, ondersteunen en beschermen van kwetsbare inwoners midden in de samenleving, staat natuurlijk buiten kijf.

Op blz. 3 wordt genoemd dat beschermd wonen veel vaker wordt gefinancierd via ZIN dan via PGB. Bij de gebruikers zijn er veel twijfels over de voorkeur die de gemeente geeft aan ZIN-indicaties.

Op blz.4 wordt de Preventie van verschillende instellingen genoemd. Het blijkt dat die niet gewaarborgd is en als onvoldoende wordt beoordeeld.

Op blz. 6 vragen wij ons af of het realistisch is om bij chronische patiënten te spreken over tijdelijke voorzieningen gericht op stabilisatie naar een haalbaar niveau. Herstel in traditionele zin van de ziekte is immers vaak niet mogelijk. Bij herstelgerichte zorg gaat het om extra ondersteuning op allerlei levensgebieden om de tevoren bestaande krachten in de persoon te versterken. Ondersteuning op meerdere sociale gebieden en behandeling moeten beschikbaar blijven bij een opflukking van het psychiatrische probleem. Hopelijk kan het gebruik van tijdelijke voorzieningen minder worden als er meer aandacht en begeleiding is voor deze chronische patiënten, ook als zij in eigen omgeving verblijven.

Op blz. 5 wordt gesteld dat er door de professionals uit de zorg wordt geconstateerd dat er sprake van verzwaring van de doelgroep, mede door de combinatie van diagnoses en het verminderen, uitstellen en vermijden van zorg.

Het is essentieel om de vraagverheldering te verbeteren. Wat heeft de klant nodig? Dit hoeft niet uit te sluiten dat zelfredzaamheid, en beter nog zelfregie een uitgangspunt kan zijn. Ook tijdelijke opvang moet tot de mogelijkheden behoren. Dagbesteding zou ook aan de orde moeten komen. De inrichting van een expertise-team heeft twee doelen: een simpele, directe samenwerking en ontkokering om juist het herstel te coördineren.

Overigens kan niet alle zorg herstel tot gevolg hebben.

In de toekomst zal altijd intramurale zorg nodig blijven. Het streven naar afbouw en opheffen daarvan is contraproductief. Passende zorg kan tijdelijk zijn, maar ook structurele passende zorg of chronische begeleiding op maat is van essentieel belang.

Bij pijler 1 wordt de inzet van ervaringsdeskundigheid genoemd. Die is zeker erg belangrijk maar niet alleen de ervaringsdeskundigheid van cliënten zelf, maar ook die van ouders en mantelzorgers.

Wij missen de rol van de gespecialiseerde gezinszorg. Deze is de laatste jaren afgebouwd. Zij zijn bij uitstek in staat om een gezin, waar vaak complexe en meervoudige problematiek aan de orde is, te begeleiden.

Omdat psychisch kwetsbare personen vaak te maken hebben met complexe, meervoudige problematiek is het noodzakelijk over de grenzen van de (gemeentelijke) schotten te kunnen kijken en handelen. Immers een mentaal probleem kan in hoge mate samenhangen en zelfs verergeren door financiële problemen, een verslaving, werkloosheid of gemis aan sociale activiteiten. Wij doen een pleidooi om een clientregisseur aan te stellen die over de schotten heen tot oplossingen kan komen.

Er is landelijk ervaring opgedaan met zogenaamde herstelacademies. Ons advies is om hier onderzoek naar te doen en uit deze ervaringen leergeld te trekken voor de regio.

Ouderen worden in het koersdocument niet genoemd. Toch is het een groep waar kwetsbaarheid voorkomt. Het is het interessant om een onderscheid te maken tussen de vier 'gebieden' waarop ouderen kwetsbaar kunnen zijn: fysieke (belemmeringen in hun fysieke functioneren door bijvoorbeeld gewichtsverlies, evenwichtsproblemen, vermoeidheid), cognitieve (belemmeringen in cognitie zoals geheugen en flexibiliteit), sociale (belemmeringen door eenzaamheid of verlies van sociale steun) en psychische kwetsbaarheid (belemmeringen door psychische aandoeningen zoals een depressie). En ook psychische problemen bij oudere mantelzorgers die nog voor hun partner moeten zorgen kunnen aan de orde zijn.

In het geheel van het Koersdocument wordt niet gesproken over positieve gezondheid. Het verdient aanbeveling ook dit mee te nemen in het Koersdocument Psychische Kwetsbaarheid.

Tot slot:

Wij zijn dankbaar voor de uitstekende ambtelijke samenwerking bij het maken van dit koersdocument en zien de verder samenwerking bij de totstandkoming van het uitvoeringsplan vol vertrouwen tegemoet. We zullen de adviesraden uit de regio informeren over onze in dit advies geformuleerde standpunten.

Met vriendelijke groet,

Jaap Kool, voorzitter
Adviesraad Sociaal Domein

Mart van Wanrooij
Voorzitter kenniskring Wmo